

■ Statsvetenskapliga förbundet

FÖRBUNDSREDAKTÖR: MAGNUS ERLANDSSON

Förbundsredaktören har ordet

Även DN Debatt blir ibland – likt målsättningen med dessa förbundssidor – ”ett forum för diskussion om svensk statsvetenskap och dess utövare”¹. Bo Rothstein och Mats Alvesson, professor i statsvetenskap respektive företagsekonomi, hävdade på just DN Debatt att på grund av ”den systematiska intellektuella inaveln” – och att inget universitet i landet kan erbjuda en ”internationellt gångbar forskarutbildning” i statsvetenskap – har Sverige alldeles för få ”verkligt skickliga forskare”, därtill för många professorer som egentligen inte lever upp till sin titel.²

Artiklar mått på välstånd

Att det är angeläget och bråttom med en förändring slås an i debattartikelns första mening – verkligt skickliga forskare i statsvetenskap (och företagsekonomi) är nämligen en förutsättning för ”länder

1. Mottot för förbundssidorna är hämtat från Statsvetenskaplig Tidskrift 2010, årg. 112, nr 1, s 114. (Den läsare som minns och saknar några av de teman som utlovades i samma nummer får vänta lite till.)
2. Rothstein, Bo och Alvesson, Mats (2011), ”Intellektuell inavel hot mot forskningen i Sverige”, DN Debatt, 2011-08-29.

välstånd”. Eftersom skickligheten hos forskare enligt författarna kan bedömas utifrån ”de kriterier som är gängse i det internationella forskarsamhället” blir den logiska slutsatsen att ju fler artiklar från svenska statsvetare som publiceras och (framförallt) citeras i internationella tidskrifter – desto högre svensk BNP och levnadsstandard.

Om sambandet verkligen finns där må man kanske förstå författarnas iver. Men det finns rimligen fler och viktigare faktorer än antalet tidskriftsartiklar bakom länders utveckling och välmåga. Och en verkligt skicklig statsvetare och en verkligt skicklig företagsekonom bör ha många intressanta och bärkraftiga idéer, utifrån sina respektive discipliner, om vad som på olika politikområden skapar eller motverkar välstånd – idéer som de till exempel kan föra fram i en debattartikel i Dagens Nyheter.

Kritisk hållning

En annan möjlig förväntan vi kan ha på en statsvetare och en företagsekonom är kanske en kritisk hållning till politikens mål och medel? Skapar konkurrens god forskning? Bör svensk forskningspolitik ha som mål att frambringa världsledande forskare och forskningsmiljöer? Är det rimligt att vägen dit i så fall går genom att få fram så många internationellt publicerade och (framförallt) citerade artiklar

Har du synpunkter på förbundssidan eller vill lämna bidrag är du välkommen att kontakta förbundsredaktören via e-post Magnus.Erlandsson@score.su.se eller telefon: 0708-954500.

som möjligt? (Åtminstone det senare tycks vara ett typiskt utslag av den ”tomhetens triumf” som Mats Alvesson skrivit så dräpande om.¹⁾

Regeringen gjorde i sin forskningsproposition från 2008 en nykter analys: ”Det är naturligtvis statistiskt orimligt att svensk forskning ska vara bäst i världen på alla områden”². Något mer kontroversiellt är kanske att svensk forskning ”till stor del” ska bedrivas ”inom områden som har eller har förutsättningar att få betydelse för människors välfärd, samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft”³. (Om regeringen också uttalat att statsvetenskap och företagsekonomi därför inte är prioriterade forskningsområden, hade vi säkert sett fler debattartiklar från dessa läger.)

Men inte heller regeringen problematiserade det allt överskuggande måttet på vetenskaplig kvalitet: citeringar. Trots att svensk vetenskaplig publicering fortfarande, tillsammans med den från Schweiz, är högst i världen per capita och trots att antalet artiklar från Sverige hela tiden ökar – har, som det heter i propositionen, ”kvaliteten mätt som citeringsanalys haft en negativ trend under de senaste 25 åren”⁴. Vi har alltså sedan länge en väl fungerande svensk artikelindustri, men lyckas inte få andra artikelförfattare att citera oss i tillräcklig omfattning. Det är först med citeringarna, det menar alltså även regeringen, som effekten kommer på nationalräkenskaper och välståndsexponenter!

-
1. Alvesson, Mats (2006), ”Tomhetens triumf – Om grandiositet, illusionsnummer och nollsummespel.” Bokförlaget Atlas.
 2. Proposition 2008/09:50: Ett lyft för forskning och innovation, s 21.
 3. Ibid.
 4. Ibid..

Kvaliteten utslagsgivande

Professorer som gör skäl för sina titlar vill förstås inte att de som inte gör det ska få kalla sig professorer, eftersom det gör titeln mindre märkvärdig och eftersträvarvärd – bra vore kanske om professorsutnämningar återfick sin karaktär av adlande, om det kunde sporra fler till akademiska stordåd. De bästa (enligt det mått som just nu är gängse) tycker förstås att kvalitet (enligt det mått som nu är gängse) ska vara avgörande vid anslagsfördelning och tjänsteställningar. Från de bästa ska man kanske inte vänta sig kritik mot de kriterier som fört dem dit de är idag.

Andra möjliga värden

Å andra sidan, om man som mer eller mindre opublicerad och ociterad, där till långt från den mest urvattnade professorstitel, formulerar kritik mot publicerings- och citeringsskruven får man nog räkna med att inte tas på allvar. Men nog finns en risk att andra angelägna värden ställs åt sidan om internationella citeringar ska vara alltings mått?

- Vad händer med svenskan som forskningsspråk?⁵
- Vad händer med samhällsvetenskapernas intresse för svensk empiri?
- Vad händer med skyldigheten att göra forskningen samhällsrelevant?
- Hur stävja böjelsen att masspublicera snarlika artiklar i olika tidskrifter?
- Vad säger antalet citeringar egentligen om förmågan att utveckla sin institutions forskning och utbildning?
- Och råder inte ett slags intellektuell inavel också emellan de rikligen citerade?

-
5. Se till exempel Demker, Marie (2008), ”Svensk statsvetenskap – en fruktbar utmark eller endast en exploaterad periferi” i Statsvetenskaplig Tidskrift, årgång 110, 2008/4, s 426f.

Många tokstollar på varje geni

Om det stämmer, som i en läsarkommentar till Rothsteins och Alvessons artikel, att mycket värdefullt nytänkande kommit från den lilla grupp människor som inte trodde på sin samtids sanningar, men att 99 procent av medlemmarna i denna skara var helt ute och cyklade – då finns det kanske också nu bara en promille, eller färre än så, vars spelrum och utrymme är särskilt viktigt för både vetenskap och samhälle¹. Huruvida ett stopp för universiteten att anställa de egna doktorerna och koncentrera forskarutbildningen till ett mindre antal lärosäten (artikelförfattarnas lösningar på den vikande citeringstren-

den), också påverkar möjligheterna att finna de **verkligt** skickliga forskarna, det låter jag vara osagt. Om du tror dig funnit någon som passar in i den beskrivningen – var inte så säker på att det är professors-titeln som hägrar, och tänk efter en extra gång innan du tynger henne med krav på publicering!

MAGNUS ERLANDSSON

-
1. Läsarkommentar till DN Debatt-artikel av Bo Rothstein och Mats Alvesson ("Intellektuell inavel hot mot forskningen i Sverige"), 28 augusti 2011, signerad Modesty Blaise (<http://www.dn.se/debatt/intellektuell-inavel-hot-mot-forskningen-i-sverige#article-readers>)